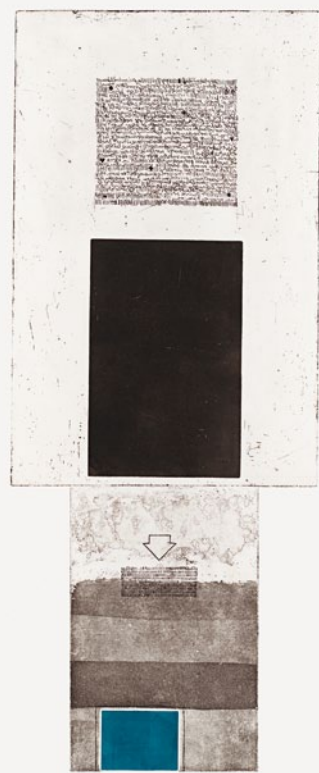

Zapisi o mestu: prezrti 2, 2015, jedkanica in akvatinta, plošča: 79,5 × 32 cm, papir: 100 × 70 cm

Na naslovni strani:

Združevanje, 2013, 2014, jedkanica in akvatinta, plošča: 49,5 × 16 cm, papir: 100 × 70 cm (levo zgoraj)

Zgodba za B. B., 2014, jedkanica in akvatinta, plošča: 58,5 × 19,5 cm, papir: 100 × 70 cm (desno zgoraj)

Ta rdeči pravokotnik, 2014, jedkanica in akvatinta, plošča: 46 × 19,5 cm, papir: 100 × 70 cm (levo spodaj)

Nataša Mirtič se je rodila leta 1973 v Novem mestu. Odraščala je v Straži in Selih pri Dolenjskih Toplicah, obiskovala je novomeško srednjo gradbeno šolo in diplomirala na oddelku za slikarstvo pri prof. Andreju Jemcu na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje v Ljubljani. V letu 2001 je zaključila magistrski študij grafike pri profesorju Lojzetu Logarju. Od leta 1998 je samostojno razstavljala v pomembnejših slovenskih galerijah (Ljubljana, Novo mesto, Kostanjevica, Krško, Velenje) in v tujini (Bihač, Banja Luka) ter sodelovala na več izborih slovenske grafike doma in na tujem. Za svoje delo je prejela nagrado na 6. bienalu slovenske grafike Otočec (Novo mesto, 2000), priznanje Majskega salona (Ljubljana, 2002) in delovno štipendijo Ministrstva za kulturo RS (2009). Kot svobodna umetnica živi v Novem mestu.

Zapisi o mestu: prezrti, 2015, jedkanica in akvatinta, plošča: 79,5 × 32 cm, papir: 100 × 70 cm

ZKŠT Zavod za kulturo, šport in turizem Žalec, Aškerčeva 9a, www.zkst-zalec.si

Zloženko je izdal Zavod za kulturo, šport in turizem Žalec – oktober 2015

NATAŠA MIRTič

Grafike

Ob 17. bienalu otroške grafike v Žalcu

Savinov likovni salon Žalec

8. – 30. oktober 2015

NATAŠA MIRTIČ

Ustvarja zato, da sugerira resničnost.

Nataša Mirtič, 2011

Ko govorimo o grafiki, nikakor ne moremo mimo »ljubljske grafične šole«. Slednjo predstavljajo umetniki, delujoči v šestdesetih in sedemdesetih letih, ki so s svojim ustvarjalnim talentom uspeli doseči in tudi preseči najvišje dosežke na področju grafične umetnosti doma in v svetu. Njihova avtoriteta je bila tolikšna, da so se refleksije, predvsem tiste, ki se dotikajo senzibilnosti likovne poetike, polnovredne estetike in klasične grafične izvedbe, dotaknile tudi naslednjih generacij. Vendar ta tradicija nikakor ni zavezujoča, in danes ko se v umetnosti prepletajo različni koncepti in preigravajo vsebine ter zgodbe sodobnega človeka, se preobraža tudi estetska izkušnja. Zato so sledi grafične tradicije danes le še tihi zvok, a pomirjajoč in živ, ki ga, čeprav v redkejših spevih, slišimo v novih zgodbah. Ena takšnih je ustvarjalnost Nataše Mirtič.

Nataša Mirtič, 2011

Ob pogledu na fiziognomijo umetniškega dela Nataše Mirtič nehote pomislimo na nekatere afirmativne moduse v zgodovini slovenske grafike, ki so za njeno ustvarjalnost pomembni. Predvsem nas zanima, kje ti vstopajo in se zlivajo z njeno inspiracijo, kje se meri tradicionalno s sodobnim in kako umetnica preigrava znane oblike v novo vizualno predstavo? Če se ozremo h koreninam slovenske grafike, v prva desetletja 20. stoletja, vemo, da je bilo to obdobje vezano na literarne vsebine, na duhovna prostranstva, na simbolizem v motivu in ekspresionistični zanos v potezi. Vendar je grafika v začetku druge polovice stoletja doživela močan preobrat. Umetniki so si prisvajali forme in elemente iz slovenske kulturne zakladnice ter v njih iskali *univerzalnost znaka*, ki je poudarjal izrazito osebno noto. Znak je postal njihov osnovni tematski element, ki je razširil polje likovne pripovedi ter nudil idealne možnosti za raziskovanje sodobne likovne forme in tudi tehnične perfekcije. Grafična umetnost se je prav z uporabo znaka kot elementarnega likovnega elementa oddaljila od podedovanih kategorij in se podala v prostor novih likovnih razmišljanj - v čisto strukturo grafičnega medija. Ustvarila je lastne kriterije valorizacije in hkrati ohranila svojo tehnično avtonomijo, kar je posebnost slovenskih avtorjev. Zanje je namreč značilno, da so bili ročno prisotni v vseh fazah nastanka grafike, vključno s tiskanjem, kar so mnogi tuji avtorji v celoti prepuščali posebnim strokovnjakom. Slovenski ustvarjalci so tako s svojim tehniškim angažmajem dosegli popolno ustvarjalno svobodo in skozi izkušnjo postopka spoznavali značaj medija; z njim so vzpostavljali nova razmerja, se poigrali z eksperimentom, ki je, tako v oblikovnem kot tudi estetskem pomenu, ponujal nepredvidljive rezultate. To skupno izgrajevanje idejnega in tehničnega postopka je včasih vodilo celo do prevlade estetskih efektov nad dinamiko osebnega razpoloženja. Tovrstna nevarnost je bila prisotna konec šestdesetih let pri umetnikih, ki so močnejše vsrkavali pobude in inovacije takrat prisotnega abstraktnega slikarstva ter bistveno manj pri tistih, ki so zrli h koreninam domače tradicije, zaznamovane z ekspresivno figuraliko. To se je pokazalo že v naslednjem desetletju pri generaciji, ki se je odrekla otipljivi in znakovni strukturi grafičnega lista in vanj pogumno vpeljala nov, figuralni izraz. Naslonila se je na pop-artistično maniro in se z ironično distanco do potrošniške družbe predala energijskemu prelivu močnih barv ter vnosu popularne sitotisk tehnike, kot angažiranemu

oblikovnemu sredstvu. Ta zasuk pa ima še en pomen. Do tega časa je bilo zelo težko govoriti o umetniških tokovih, ki bi pripadali le grafični umetnosti. Ti so bili v svojstvu slikarstva, grafika je le iz ozadja vsrkavala aktualne stilne premike. Nova generacija pa je ubrala obratno pot; grafične rezultate je začela vnašati v slikarstvo. To seveda ni bilo naključje. V skladu s hitrim ekonomskim dvigom se je spreminjala tudi duhovna klima in s tem odnos v komunikaciji umetnost - družba. Nova figuralna umetnost je ustvarjala odprt in pozitiven odnos do okolja, v katerem je nastajala in status grafike je privzel položaj medija, iz katerega je bilo moč vstopati v slikarsko polje. Ko je bila dosežena ta svoboda, so mnogi, tudi starejši grafiki, skozi iskanje lastnih sintez vzpostavili do slikarstva nova oblikovna razmerja. Dokončno so se otresli strasti tehničnih postopkov in se skozi idejo posvetili kreativnemu obredu, ki je postal svež izziv njihovi ustvarjalni volji. Čeprav so mnogi v osemdesetih letih grafiki napovedovali skorajšnji konec, je ustvarjalna kontinuiteta starejše in srednje generacije grafikov, ki je brez zavisti sprejemala novi val umetnosti, ohranila energijo ter jo revitalizirala v sijajne grafične ciklese. Prav njim gre zasluga, da se plodovi dela slovenskih grafikov niso utopili v sunkih neštetih slikarskih tendenc. Celo več. Njihove napore je z vso spoštljivostjo vsrkala generacija devetdesetih in mlajši, ki so v silnem zamahu ter vznemirljivi dinamičnosti grafičnega medija, kamor so vključevali tudi nove tehnologije, samozavestno stopili na nova pota.

Nataša Mirtič, 2011

Če se vrnem k presoji in obravnavi grafičnega opusa Nataše Mirtič, lahko zagotovo rečem, da sodi h grafikom z izrazito intimnim, klasičnim pristopom do tega medija; ne samo v tehniki (globoki tisk, akvatinta in jedkanica), temveč tudi v načinu interpretacije zunanjega sveta, v preprostih in vsakdanjih resnicah, ki vstopajo v njen notranji svet in se razpenjajo po občutljivih planjavah intuitivnega užitka. Čeprav je diplomirala na oddelku za slikarstvo, jo je bolj kot barva in čopič vase potegnil zaris, njegova sled, struktura in tekstura v cinkovi plošči; torej klasična grafična praksa, ki jo je po diplomi na ljubljanski Akademiji za likovno umetnost pridobila na grafični specialki, v razredu prof. Lojzeta Logarja. Slednji jo je popeljal v poglobljeno likovno razmišljanje: v iskanje ravnovesja, skladnosti in sožitja posameznih likovnih elementov in v ustvarjanje ritma, ki se je skozi tehnološko raziskovanje svobodno prepuščal toku umetničine kreativne energije. Še posebno jo je zasvojil material – kovinska plošča, ki ji je, glede na njen odnos do haptičnega (dotikati se, čutiti, oblikovati in skozi proces dela razkrivati povrhnjico do pretanjenih strukturnih plasti, do presečišča izkušenj, doživetij in estetskih vsebin) postala najbližja. V intervjuju v novomeški reviji Rast¹, je na vprašanje »Kako nastaja njeno delo?« povedala: »./../*Moj delovni proces se začne že s pripravo grafične plošče. To moraš najprej razrezati in ji posneti robove. Delam po klasičnem postopku, tako da na razmaščeno ali tudi nerazmaščeno cinkovo ploščo – pač odvisno, kakšen učinek bi rada dosegla – s sladkorjem najprej zarišem osnovno skico. Ko se plošča posuši, jo premažem z asfaltnim lakom in potopim v toplo vodo, da se sladkor stopi in odluči. Temu sledi postopek nanašanja prahu kolofonije na ploščo in potem jedkanje v dušikovi kislini. Na vrsti je poskusni odtis in ponovno delo s popravo matrice, dokler nisem zadovoljna. Moje delo gre torej skozi vrsto postopkov, ki mi omogočajo, da vmes kaj popravim ali dodam, medtem pa se moja likovna misel čisti./../.« V nadaljevanju poudari spoznanja tradicionalne grafične tehnike - nepredvidljivost v postopku dela, ki nastane zaradi kemičnega prenosa v material, kar od umetnika zahteva vsakič znova premislek in odločitev, ki je v neposrednem stiku s trenutnim občutjem in dogajanjem v okolju kot soustvarjalcem v postopku obdelave plošče. Slednje še*

posebno zaznamuje njen način dela, kajti s kombinacijo postopkov in uporabo različnih klasičnih grafičnih tehnik okuša svobodo v procesu dela in skozi eksperiment ter čutno vživetje ustvarja zanimive in dražljive strukture tudi v repliciranju (odtiskovanju).

Nataša Mirtič, 2011

Njeni grafični začetki izhajajo iz univerzalnosti znaka kot elementarnega grafičnega jezika, ki se raztaplja v lirično pripoved in projekcijo imaginarnih, abstraktnih svetov, značilnih za visoki modernizem, medtem ko se novejši opus vse bolj približuje stvarnosti ter ponuja precej več pomenskih iztočnic s preprostimi liki in jezikovnimi znaki, primernimi za grafično upodobitev (npr. blagovnih znamk, smerokazov, raznih kod in drugih tipografskih elementov ter uporabnih predmetov) in vpeljuje gledalca v odgovorno razmerje do sodobne potrošniške družbe. V tem kontekstu se navezuje na žanr množičnih občil in išče doživljaje v drobnih vsakdanjih predmetih ter jih, ne da bi se odvrnila od estetike klasične grafične strukture, preobraža v nove likovne zamisli.

Nataša Mirtič, 2011

S tem pa je njen likovni izraz postal bolj kompleksen od predhodne ustvarjalne prakse; v njem se je razplamtel čutni nagovor in prejšnji, abstraktni ikonografski rebus je prešel v jasno simboliko, usmerjeno v realni svet, s katero nam odkriva predstavno globino potrošniškega sveta. Vse to se dogaja spontano in ti novi ustvarjalni sokovi, ki se ozirajo k subjektu, njegovi intimi življenja in zavedanju globalnega sveta, razgaljajo predmetno formo za nova vsebinska branja; naglašujejo pomene in ornamentalne rastre; s tem pa osamele ali v tekstu berljive pismenke in druge prepoznavne znake postavljajo v zanimiv odnos do ploskovne strukture. Celo več, s krhkimi praskami izrazito razpoloženske razsežnosti umetnica obdeluje posamezne površine grafične plošče v zavedanju, da je plošča izvirnik za raziskovalne misli in inspiracijo kreativnega akta. Zato intimni naravi stanja, ki ga ustvarja neposreden dotik njene roke, in učinku različnih grafičnih tehnik namenja posebno pozornost. Pri tem pa ohranja temeljno konstrukcijsko načelo, kadriranje tonsko svetlih in temnih polj v dominantni vertikalni osi, ki ga ni razumeti kot racionalno zatočišče v izkušnjo konceptualne abstrakcije, temveč kot željo ustvariti konfiguracijo likovnih prostorov, odprtih tudi za usedline preteklih zgodb. V tem vzdihu, ki je na prvi pogled videti kot lastno arheološko najdišče, ustvarja zanimiva presečišča. Zgodnejše grafične plošče namreč dodeluje in konstruira v kombinatorične ploskovne sisteme in nekoč že povedano postane interpretacija trenutka v razsežnosti prejšnjega in zdajšnjega. Ta cikel je poimenovala Re:Produkcija; z njim stopa v (ne)varno razmerje do umetnosti enega najpomembnejših slovenskih grafikov Bogdana Borčiča. Njuna vez se je porodila skozi Bienale slovenske grafike Otočec v Novem mestu, in se z vso spoštljivostjo ter v prijateljstvu gradila do njegove smrti. A zanimivo, to ni bilo breme za mlado umetnico, temveč vstop v širok interpretacijski prostor, v katerem ne preverja samo svoje izkušnje, ampak tudi izkušnje in vsebine slovenske grafike nasploh. Zato lahko v njenem delu zaznamo ravnovesje plemenitega besednjaka tradicije, ki je zavezano estetiki finih struktur in katerega v ritmičnem razmerju do ploskovnih kontrastov in barvnih akcentov pretaplja v subjektivni zapis, aktualen in z ironično distanco uperjen v sodobno potrošniško družbo – ter s tem na najbolj subtilen način sugerira resničnost globalnega sveta.

Nataša Mirtič, 2011

Alenka Domjan

^[1] Intervju v reviji Rast: V življenju bi rada dosegla, da bi žvela od svojih likovnih del